

(Тит, вступ)

Поблагослови нас, Господи, на вивчення Твого Слова. Амінь.

Дорогі наші друзі. Ми сьогодні приступаємо до вивчення ще однієї книги Нового Заповіту – Послання апостола Павла до Тита. Це вже третій твір із числа так званих "пасторських Послань Павла", що є особливою категорією новозаповітних творів, написаних апостолом.

Ці твори, до числа яких входять 1-е й 2-е Послання до Тимофія, а також Послання апостола Павла до Тита, називаються "пасторськими посланнями" і нерозривно пов'язані один з одним. "Пасторськими посланнями" вони називаються тому, що мають пряме відношення до життя й служіння помісних церков. У сьогоднішній бесіді ми почнемо розмову про третій із цих трьох творів, який ми будемо вивчати протягом наступних п'яти передач.

Але перш ніж приступити до вивчення тексту цього Послання, я хотів би сказати кілька слів про сам твір і про обставини його появи. Сподіваюся, що це допоможе нам мати краще уявлення про те, яке положення займало Послання до Тита в служінні апостола.

Цей твір з'явився приблизно в період між 64-им і 67-им роком нашої ери. Більш точно назвати дату важко, і пізніше стане ясно, чому це так.

Очевидно, Павло й Тит разом несли служіння на острові Крит. Про це ми можемо судити з 5-го вірша 1-го розділу даного Послання, де Павло пише, що він залишив Тита на Криті, щоб той завершив те, що не закінчив апостол і поставив в усіх містах пресвітерів. Але як довго ці місіонери перебували там, я не зможу сказати вам, тому що крім цього Послання, у Святому Письмі немає ніяких згадок про роботу Павла на острові Крит. Однак складається враження, що Павло провів на цьому острові досить ефективну місіонерську роботу.

До речі, коли ми будемо вивчати це Послання, ми дізнаємося дещо про жителів цього острова. Треба сказати, що Павло був про них не занадто високої думки. Сам Павло говорить, що вони всі є брехунами, і ця риса робила їх широко відомими у ті дні. Але хоча ці люди й були відомі як брехуни, багато хто з них навернувся до Господа.

Очевидно, через певний час Павло був змушений покинути Крит і вирушити в інше місце, звідки він і написав для Тита це Послання, даючи йому настанови про те, що він, як молодий проповідник і служитель, повинен був робити, звершуючи своє служіння на цьому острові.

Той факт, що служіння Павла й Тита на Криті не згадано в книзі Дії святих Апостолів, показує нам, що ця книга не є докладним літописом всіх подій у житті й служінні ранньої Церкви.

Насправді вона є досить стислим і вибірковим описом подій зародження Церкви. Причому основна увага приділяється лише опису служіння двох апостолів. У першій частині цієї книги основне місце відведене апостолові Петру, а в другій частині ключове положення займає Павло. Але, як ми бачимо зараз, навіть служіння цих двох апостолів не знайшло в даному творі повного відображення.

Для нас Послання Павла до Тита є цікавим ще й тому, що воно допомагає скласти уявлення про погляди Павла на питання повернення Христа. Справа в тому, що у своїх ранніх творах – Посланнях до християн у Солуні – основний акцент Павло робить саме на прихід Христа. Для нього це була славна й чудова надія. Критики Павла можуть указати, що апостол дійсно займав таку позицію на ранніх стадіях свого служіння, однак пізніше перестав акцентувати увагу на цьому питанні. Вони судять про це по тому, що в більш пізніх творах, як, наприклад, у Посланнях до Тимофія, ця тема ніяк не зачіпається. Однак Послання до Тита було написано приблизно в той же час, що й 1-е Послання до Тимофія, тобто, у самому кінці служіння апостола Павла. І в Посланні до Тита, в 13-му вірші 2-го розділу апостол пише про те, що він очікує "блаженної надії та з'явлення слави великого Бога й Спаси нашого Христа Ісуса". Друзі мої, Павло зовсім не втратив віру в це блаженне сподівання Церкви. Я впевнений, що воно яскраво сяяло тоді й буде сяяти ще яскравіше "аж поки зачне розвиднятися, і світова зірниця засяє у ваших серцях", – як говорить апостол Петро в 19-му вірші 1-го розділу свого 2-го Послання.

Варто сказати кілька слів про те, до кого були звернені ці пасторські послання Павла, тобто, про Тита й Тимофія. Тимофій і Тит були молодими проповідниками, яких Павло мав честь привести до Господа. Їх обох Павло називає своїми синами, своїми справжніми синами, тому що він привів їх обох до спасительного знання Ісуса Христа.

Обом Павло писав листи, і до нас дійшло два Послання Павла до Тимофія й одне Послання до Тита. Ці твори називаються пасторськими посланнями, тому що в них Павло дає цим молодим проповідникам настанови відносно організації й життя помісної церкви. Причому ці послання виявляються досить корисними й для нас сьогодні. У наші дні видається величезна кількість матеріалів, присвячених роботі помісної церкви. Я думаю, що ми могли б створити бібліотеку з книг про те, як потрібно планувати роботу помісної громади.

Однак у Святому Писанні ми знаходимо на цю тему тільки ці три коротких Послання. Ці твори відрізняються приголомшливою лаконічністю, і в той же час вони дають нам основні керівні принципи для організації роботи церкви.

Причому є одна думка, що чітко звучить у всіх трьох творах, і ця думка полягає в наступному: якщо в церкві є якийсь нестаток або ж церкві чогось бракує, проблема полягає зовсім не в організації й не в системі, якою керується дана церква; насправді якщо в церкві існує якась потреба, це, скоріше за все, духовна потреба і духовна проблема.

Треба сказати, що про кожного з цих молодих проповідників – Тимофія і Тита – ми знаємо дуже небагато. Однак складається враження, що Тит був більш міцною людиною, як у фізичному, так й у духовному змісті. Я роблю такий висновок на підставі того, що відносно благополуччя Тита апостол висловив значно менше побоювань, ніж по відношенню до Тимофія. Можливо, Тит був більш зрілою людиною й більш стійкою особистістю.

За походженням Тимофій був юдеєм, і тому Павло вирішив зробити йому обрізання згідно юдейського звичаю. Що ж стосується Тита, то він не був євреєм, і Павло не вважав за потрібне звершити над ним цей обряд. У Посланні до галатів ми читаємо, що Павло взяв із собою Тита до Єрусалима. І оскільки Тит не був євреєм, апостол не дозволив йому пройти обряд обрізання, незважаючи на наполегливі вимоги деяких братів. Ми можемо прочитати про це в 2-му розділі Послання до галатів, у перших трьох віршах: "Потому, по чотирнадцяти роках, я знову ходив в Єрусалим із Варнавою, взявши й Тита з собою. А пішов я за відкриттям. І подав їм Євангелію, що її проповідую між поганями, особливо знатнішим, чи не дарма змагаюся я чи змагався. Але й Тит, що зо мною, бувши греком, не був до обрізання змушений."

Однак коли Павло познайомився з Тимофієм і зробив його своїм супутником і товаришем у подорожах, він подбав про те, щоб над Тимофієм був завершений цей обряд. Про це нам розповідається на початку 16-го розділу книги Дії святих Апостолів: "І прибув він у Дервію й Лістру. І ото був там один учень, на ім'я Тимофій, син наверненої однієї юдеянки, а батько був геллен. Добре свідоцтво про нього давали брати, що були в Лістрі та в Іконії. Павло захотів його взяти з собою, і, взявши, обрізав його через юдеїв, що були в тих місцях, бо всі знали про батька його, що був геллен."

Тобто, Павло зробив обрізання одному молодому проповіднику й відмовився обрізати іншого. Якщо з цієї ситуації ми хочемо вивести якесь правило або закономірність, це правило повинно звучати так: "Бо сили немає ані обрізання, ані необрізання, а створіння нове", – як пише

Павло в тому ж Посланні до галатів, 15-му вірші 6-го розділу.

Павло говорив, що він хоче для всіх зробитися всім, щоб привести до Христа принаймні деяких. Тобто, для представників єврейського народу апостол волів бути євреєм, а для язичників він хотів бути як язичник.

Апостол наполягав на обрізанні Тимофія тільки тому, що повинні були відвідувати синагоги. Що ж стосується ситуації з Титом, як ми читаємо в Посланні до галатів, апостол вирушив з ним до Єрусалима на нараду провідних лідерів церкви. І оскільки на цьому великому соборі церкви вирішувалася доля всієї Євангелії, Павло не міг допустити, щоб у церковне середовище потрапила навіть крапля сліпого служіння букві закону. Саме про це йшла мова в ході всього єрусалимського собору, що описаний у 15-му розділі книги Дії святих Апостолів. Це й пояснює, чому Павло відмовився дозволити Титу зробити обрізання.

Дуже небезпечно, коли ми створюємо для себе цілий ряд невеликих правил, що є ритуалами, за допомогою яких ми намагаємося жити християнським життям. Друзі мої, доти, доки ви не знайдете особистих взаємин з Ісусом Христом, все інше не має ніякого значення й змісту! Давайте пам'ятати про це, дорогі друзі!

Тепер варто сказати кілька слів про тему цього твору. У Посланні до Тита ми бачимо прекрасну картину новозаповітної Церкви, як організації, що повною мірою проявляє себе в суспільстві. Я чую сьогодні від багатьох людей слова про те, що вони є членами "новозаповітної Церкви". Звичайно в мене виникає бажання запитати: чи доводилося їм спостерігати у своїй церкві, щоб хтось із віруючих раптово падав мертвим. Я впевнений, що на це кожний з них відразу ж відповів би, що ні з чим подібним вони ще не стикалися. А в ранній Церкві, тобто, у новозаповітній Церкві, якщо користуватися їхньою термінологією, була одна сімейна пара – Ананій і Сапфіра, які впали мертвими прямо в церкві, будучи покараними Богом за те, що збрехали Святому Духу. Цю історію ми можемо знайти в першій частині 5-го розділу книги Дії святих Апостолів.

Я думаю, що якби таким був принцип роботи наших церков сьогодні, церква могла б перетворитися в лікарню, або навіть у морг!

Отже, відповідно до даного Послання, ідеальна церква в першу чергу має правильну організацію, у якій панує гармонія й порядок. По-друге, цю церкву відрізняє здорова доктрина. І, нарешті, третє, що її відрізняє, – це чистота життя, коли церква готова до будь-якої доброї справи.

Таку картину новозаповітної церкви малює нам Послання до Тита.

У Посланнях до Тимофія основний акцент робився на необхідність і потребу церкви в здоровому вченні.

У Посланні до Тита основна увага звернена на важливість Божого порядку в житті церкви.

Більше того, 5-ий вірш 1-го розділу цього твору можна вважати ключем до всього Послання, де Павло пише: "Я для того тебе полишив був у Криті, щоб ти впорядкував недокінчене та пресвітерів настановив по містах, як тобі я звелів". Керуючись цим посланням, Тит повинен був установити в церквах на Криті належний порядок.

В 1-му розділі Павло говорить, що церква повинна бути впорядкованою організацією. Саме це сказано у вірші, який ми щойно прочитали. В 2-му розділі апостол підкреслює, що церква повинна викладати й проголошувати Слово Боже. В 1-му вірші 2-го розділу апостол говорить Титу: "А ти говори, що відповідає здоровій науці." Павло говорить, що церква у своїй вірі повинна бути доктринально здоровою. А потім, в 3-му розділі, ми бачимо, що церква повинна чинити добрі діла: "Нагадуй їм, щоб слухали влади верховної та корилися їй, і до всякого доброго діла готові були", – написано в 1-му вірші 3-го розділу. Інакше кажучи, церква спасається благодаттю, і повинна жити по благодаті, демонструючи свою віру цьому світу за допомогою своїх добрих справ.

Я готовий стверджувати, що сьогодні нелегко знайти церкву, яка б однаково добре проявляла себе у всіх трьох сферах, тобто, акцентувала увагу на всіх трьох важливих складових успішної церкви. У деяких церквах основна увага звернена на один із цих аспектів, у той час як в інших акцентують увагу на інший. Давайте зараз поглянемо на кожную з цих сфер більш уважно:

По-перше, у церкві повинні панувати порядок й організованість. Все, як писав Павло у своєму 1-му Посланні до коринтян, в 14-му розділі, 40-му вірші, повинно робитися "добропристойно і статечно", тобто, відповідно до певного порядку й організації. Іноді ми не можемо знайти порядку в церкві, і дуже часто причина полягає в тому, що є служителі, які намагаються управляти всім. Подібна церква є справжнім горем для свого пастора. У церкві повинна бути належна організація й структура, а зовсім не жменька дияконів, які завідують й управляють усім.

Також ми бачимо, що в деяких церквах не приділяється належна увага здоровій доктрині. Ось чому, даючи настанови або ж просто розмовляючи з молодими пасторами, я завжди підкреслюю, що вони повинні акцентувати увагу не на формуванні структури церкви або створенні якоїсь імперії. Звичайно я говорю їм, що головне завдання – це просто викладати й нести Слово Боже.

Замість того, щоб займатися створенням організації або будівництвом, вони повинні будувати й створювати духовне життя й характер своїх членів церкви. Яку б організацію вони не створили в церкві, пізніше, після їхнього відходу, вона може бути зруйнована іншими людьми. І це буде справжньою трагедією для пастора, якщо він не поставив перед собою головну мету – створення духовного життя й характеру членів церкви. У цьому повинна полягати головна мета діяльності будь-якої церкви.

І, нарешті, церква повинна бути готовою до будь-якої доброї справи. Іноді ми так слідкуємо за правильністю доктрини (хоча не можна сказати, що ми досягли успіхів у цьому), що фактично залишаємо без уваги важливість добрих справ. Церква повинна чинити добрі діла. Багато християнських організацій настільки стурбовані збором необхідних засобів, щоб реалізувати всі свої програми, що вони виявляються більш зацікавленими отримати щось від людей, ніж надати допомогу цим людям. Але ж багато з людей потребують допомоги, і не просто духовної допомоги, але й матеріальної допомоги. Ми повинні робити щось для людей, щоб допомогти їм в конкретних фізичних потребах.

Я щасливий, бо можу сказати, що є багато церков, які надають допомогу людям. Наприклад, я знаю одну громаду, віруючі якої спеціально відвідують всіх тих, хто не в змозі вийти з дому. Вони читають їм Писання й іншу літературу, допомагають по господарству, і роблять безліч інших важливих і корисних справ. Це чудовий приклад для наслідування. Держава й соціальні служби здатні забезпечити якусь частину потреб бідних і нужденних, і це чудово. Але це не заважає нам з вами піти й щось зробити для самотніх і знедолених людей, що є досить необхідним служінням у наші дні.

Про все це і йде розмова в Посланні до Тита, вивченням якого ми будемо займатися протягом наступних п'яти лекцій.

Сьогодні ми провели всього лише короткий огляд Послання до Тита. Це дуже практичне послання, орієнтоване на конкретні практичні питання й справи. Лібералізм постійно намагається зосередити основну увагу на третьому розділі, в якому мова йде про добрі діла. Але при цьому вони забувають про два попередні розділи, які присвячені порядку й доктрині. І доти, доки церква не почне прикладати зусилля і не наведе порядок у всіх трьох зазначених Павлом аспектах, вона не має права називати себе "новозаповітною Церквою".

Давайте пам'ятати про це, дорогі мої. Усього вам найкращого. До нових зустрічей в ефірі. Нехай усіх вас рясно благословить Господь.